

men teveel 'op de vorige domheid raast, en de hedendaagse verlichting roemt'. Ook voor hen had de veldwinnende vrijgeesterij alles te maken met 'de wezenlijke grondbeginselen van het Protestantismus'. Immers: 'de Protestant verbreedert zich al ligtelijk met den vrijgeest: omdat het Protestantendom zich tegen geene menschelijke gevoelens kan verzetten; zonder dat daardoor het grondbeginsel, waarop het Protestantendom gebouwd is, verijdelde, en geheel omvergerukt wordt'. Wat zouden katholieken 'christelijker' kunnen doen dan van 'de voortreffelijkste Mannen' onder de hervormden 'eene zoo groote blindheid beweenen, en voor de verlichting dier ongelukkigen bidden?'²³

Gedurende de jaren 1828 en 1829 redigeerde de Amersfoortse pastoor G.A. Vermeulen *De Christelijke Mentor*, die de verlicht aandoeende ondertitel 'Tijdschrift ter bevordering van wetenschap, deugd en godsdienstigheid' droeg. Ook deze periodiek is onvoldoende in zijn relationele context onderzocht maar laat zich voorlopig karakteriseren als gematigd ultramontaans van inhoud en zwak verlicht van vorm. Vermeulen stond op goede voet met Le Sage, aan wiens tijdschriften hij tijdelijk min of meer hand- en spandiensten had verleend²⁴. Zijn eigen tijdschrift prees erkende exponenten van het Europese Restauratie-katholicisme, niet het minst de jezuïeten, en putte al recenserend rijkelijk uit hun arsenaal. Niettemin was hij zelf afkerig van polemieken. Regelrecht verlicht nog zijn zo nu en dan de formuleringen waarin hij exclusief katholieke en romantisch gekleurde vroomheidspraktijken aanbeval. Eén voorbeeld zij hier gegeven: 'Het Christendom leert ons niet alleen bidden en vereeren, het is ook eene school van hooger onderwijs; ... om de goederen, die tot dat eeuwige heil geleiden, als deugd, kennis en volmaaktheid wordt onbepaald gebeden...' *De Christelijke Mentor* schrok er niet voor terug een 'eigenlijk Protestantsch-gezind' boek aan katholieke jongeren aan te bevelen, omdat het genoeg tegengif zou bieden tegen 'de verderfelijke zoogenaamde verlichting onzer dagen'. Hoe *Mengelingen*-achtig en on-Le Sagiaans klinkt verder zijn opmerking over 'ons Nederland, waar nog weinig Deïsten gevonden worden onder de Protestanten, wien Christus de Heer, als God en Verlosser, boven alles dierbaar is'²⁵. Dat niettemin Le Sage's

23. *Minerva*, 1(1818), M, 3; 2(1819), B, 178-179; 3(1820-1821), M, 196.

24. Gorris, *Le Sage ten Broek*, 289 vlg.

25. *De Christelijke Mentor*, 2 (1829) 322; 1(1828) 158 en 553.